

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 11ης Σεπτεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Εθνικό καθεστώς στηρίξεως το οποίο προβλέπει τη χορήγηση εμπορεύσιμων πράσινων πιστοποιητικών για τις εγκαταστάσεις οι οποίες βρίσκονται στην οικεία περιφέρεια και παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας — Υποχρέωση των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας να καταθέτουν ετησίως στην αρμόδια αρχή ορισμένη ποσόστωση πιστοποιητικών — Άρνηση συνυπολογισμού των εγγυήσεων προελεύσεως από άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συμβαλλόμενα κράτη στη Συμφωνία ΕΟΧ — Διοικητικό πρόστιμο σε περίπτωση μη καταθέσεως πιστοποιητικών — Οδηγία 2001/77/ΕΚ — Άρθρο 5 — Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων — Άρθρο 28 ΕΚ — Άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ — Οδηγία 2003/54/ΕΚ — Άρθρο 3»

Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/12 έως C-208/12,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Βέλγιο) με αποφάσεις της 16ης Απριλίου 2012, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 30 Απριλίου 2012, στο πλαίσιο των δικών

Essent Belgium NV

κατά

Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt,

παρισταμένων των:

Vlaams Gewest,

Vlaamse Gemeenschap (C-204/12, C-206/12 και C-208/12),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský και A. Prechal (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 21ης Μαρτίου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Essent Belgium NV, εκπροσωπούμενη από τους D. Haverbeke και W. Vandorpe, advocaten,
- η Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt, η Vlaams Gewest και η Vlaamse Gemeenschap, εκπροσωπούμενες από τους S. Vernailen και B. Goosens, advocaten,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις B. Koopman, M. Bulterman και C. Wissels,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις O. Beynet και K. Herrmann καθώς και από τον E. Manhaeve,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαΐου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 18 ΣΛΕΕ, 34 ΣΛΕΕ ΚΑΙ 36 ΣΛΕΕ, των άρθρων 4, 11 και 13 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 283, σ. 33), και του άρθρου 3 της οδηγίας 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ (ΕΕ L 176, σ. 37).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ της Essent Belgium NV (στο εξής: Essent) και της Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (Ρυθμιστική αρχή της αγοράς του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας, στο εξής: VREG), της Vlaams Gewest (Φλαμανδική Περιφέρεια) και της Vlaamse Gemeenschap (Φλαμανδική Κοινότητα), όσον αφορά διοικητικά πρόστιμα επιβληθέντα από τη VREG στην Essent λόγω μη καταθέσεως πιστοποιητικών αποδεικνυόντων ότι η αναγραφόμενη σε αυτά ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας παρήχθη από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (στο εξής: πράσινα πιστοποιητικά).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/77

- 3 Η οδηγία 2001/77 καταργήθηκε, από την 1η Ιανουαρίου 2012, με την οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ (ΕΕ L 140, σ. 16). Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας των σχετικών με τις διαφορές των κύριων δικών πραγματικών περιστατικών, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις της οδηγίας 2001/77.

4 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 3, 10, 11, 14 και 15 της οδηγίας 2001/77:

«(1) Σήμερα, οι δυνατότητες εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν αξιοποιούνται επαρκώς στην Κοινότητα. Η Κοινότητα αναγνωρίζει την ανάγκη της προαγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως μέτρου προτεραιότητας, δεδομένου ότι η εκμετάλλευσή τους συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, αυτή η εκμετάλλευση μπορεί επίσης να δημιουργήσει τοπικές θέσεις απασχόλησης, να έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνική συνοχή, να συμβάλλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού και να επιτρέψει την ταχύτερη επίτευξη των στόχων του Κυότο. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι αυτή η δυνατότητα αξιοποιείται καλύτερα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

(2) Η προώθηση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Κοινότητα [...] για λόγους ασφάλειας και διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού, για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και για λόγους κοινωνικής και οικονομικής συνοχής. [...]

(3) Η αυξανόμενη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αποτελεί σημαντικό μέρος της δέσμης μέτρων που απαιτούνται για τη συμμόρφωση με το πρωτόκολλο του Κυότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές, καθώς και κάθε πολιτικής για την τήρηση τυχόν περαιτέρω δεσμεύσεων.

[...]

(10) Η παρούσα οδηγία δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν την αγορά εγγύησης προέλευσης από άλλα κράτη μέλη ή την αντίστοιχη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ως συμβολή στην εκπλήρωση υποχρέωσης εθνικής ποσόστωσης. Ωστόσο, προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και να αυξηθεί η διαφάνεια κατά την επιλογή των καταναλωτών μεταξύ ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές και ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές, η εγγύηση προέλευσης της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας είναι αναγκαία. Τα συστήματα εγγύησης προέλευσης δεν συνεπάγονται αφ' εαυτά δικαίωμα απολαβής των εθνικών μηχανισμών στήριξης που έχουν συσταθεί στα διάφορα κράτη μέλη. Είναι σημαντικό να καλύπτονται από τέτοια εγγύηση προέλευσης όλες οι μορφές ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

(11) Είναι σημαντικό να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ εγγυήσεων προέλευσης και ανταλλάξιμων πράσινων πιστοποιητικών.

[...]

(14) Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διάφορους μηχανισμούς υποστήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των πράσινων πιστοποιητικών, των ενισχύσεων για επενδύσεις, των φορολογικών απαλλαγών ή μειώσεων, των επιστροφών φόρων και των συστημάτων άμεσης στήριξης των τιμών. Ένα σημαντικό μέσο επίτευξης του στόχου της παρούσας οδηγίας είναι η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των μηχανισμών αυτών, έως ότου τεθεί σε λειτουργία κοινοτικό πλαίσιο, προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών.

(15) Είναι πολύ νωρίς για να αποφασισθεί ένα ευρύ κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τα συστήματα στήριξης, λόγω της περιορισμένης πείρας από τα εθνικά συστήματα και του σχετικά μικρού σημερινού μεριδίου στην Κοινότητα της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και η οποία επιδοτείται.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/77 όριζε:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η προαγωγή της αύξησης της συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η δημιουργία βάσης για ένα μελλοντικό κοινοτικό πλαίσιο στον εν λόγω τομέα.»

6 Κατά το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, με τον τίτλο «Ορισμοί»:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

δ) “κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας”: η εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής για ίδια χρήση, προστιθεμένων των εισαγωγών και αφαιρουμένων των εξαγωγών (ακαθάριστη εθνική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας).

[...]»

7 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας προέβλεπε:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της αύξησης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σύμφωνα με τους εθνικούς ενδεικτικούς στόχους οι οποίοι αναφέρονται στην παράγραφο 2. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι ανάλογα με τον επιδιωκόμενο στόχο.

2. Το αργότερο στις 27 Οκτωβρίου 2002 και, εν συνεχεία, ανά πενταετία, τα κράτη μέλη υιοθετούν και δημοσιεύουν έκθεση με την οποία καθορίζουν τους εθνικούς ενδεικτικούς στόχους μελλοντικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ως ποσοστό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, για την επόμενη δεκαετία. [...] Όταν καθορίζουν τους ανωτέρω στόχους έως το έτος 2010, τα κράτη μέλη:

— λαμβάνουν υπόψη τους τις τιμές αναφοράς του παραρτήματος,

— μεριμνούν ώστε οι στόχοι αυτοί να συνάδουν με τυχόν εθνικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια των δεσμεύσεων για τις κλιματικές μεταβολές τις οποίες έχει αποδεχθεί η Κοινότητα βάσει του πρωτοκόλλου του Κυότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές.»

8 Με τίτλο «Συστήματα στήριξης», το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας είχε ως εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης [ΕΚ], η [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή αξιολογεί την εφαρμογή των μηχανισμών που χρησιμοποιούνται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τους οποίους ένας παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας, με βάση κανονισμούς που εκδίδουν οι δημόσιες αρχές, τυγχάνει άμεσης ή έμμεσης στήριξης και οι οποίοι μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζουν το εμπόριο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι μηχανισμοί αυτοί συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των άρθρων 6 και 174 της συνθήκης [ΕΚ].

2. Η Επιτροπή, το αργότερο στις 27 Οκτωβρίου 2005, υποβάλλει καλά τεκμηριωμένη έκθεση σχετικά με την πείρα που αποκτήθηκε όσον αφορά την εφαρμογή και τη συνύπαρξη των διαφόρων μηχανισμών που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Στην έκθεση αυτή αξιολογείται η επιτυχία, συμπεριλαμβανομένης της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας, των συστημάτων στήριξης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 όσον αφορά την προώθηση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σύμφωνα με τους εθνικούς ενδεικτικούς

στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2. Η εν λόγω έκθεση συνοδεύεται, ενδεχομένως, από πρόταση κοινοτικού πλαισίου για τα συστήματα στήριξης της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

[...]»

- 9 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77, με τίτλο «Εγγύηση προέλευσης της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες μορφές ενέργειας», όριζε:

«1. Τα κράτη μέλη, το αργότερο στις 27 Οκτωβρίου 2003, φροντίζουν ώστε η προέλευση της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να είναι καθεαυτή εγγυημένη κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, με βάση αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια, τα οποία καθορίζει κάθε κράτος μέλος. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη φροντίζουν να εκδίδεται εγγύηση προέλευσης, κατόπιν αιτήσεως.

[...]

3. Οι εγγυήσεις προέλευσης:

- προσδιορίζουν την πηγή από την οποία έχει παραχθεί η ηλεκτρική ενέργεια, διευκρινίζοντας τις ημερομηνίες και τους τύπους παραγωγής, και, στις περιπτώσεις των υδροηλεκτρικών σταθμών, αναφέρουν την ισχύ,
- επιτρέπουν στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να αποδεικνύουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια που πωλούν παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας.

4. Αυτές οι εγγυήσεις προέλευσης, εκδιδόμενες δυνάμει της παραγράφου 2, θα πρέπει να αναγνωρίζονται αμοιβαία από τα κράτη μέλη, αποκλειστικά ως απόδειξη των στοιχείων που μνημονεύονται στην παράγραφο 3. Τυχόν άρνηση αναγνώρισης εγγύησης προέλευσης ως απόδειξης, ιδίως για λόγους πρόληψης της απάτης, πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια. Σε περίπτωση άρνησης αναγνώρισης μιας εγγύησης προέλευσης, η Επιτροπή μπορεί να υποχρεώσει την αρνούμενη πλευρά να αναγνωρίσει μια εγγύηση προέλευσης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τα αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια στα οποία βασίζεται η αναγνώριση.

[...]»

- 10 Όπως προκύπτει από το πρώτο του εδάφιο, το παράρτημα της οδηγίας 2001/77 παρέχει τιμές αναφοράς για τον καθορισμό των εθνικών ενδεικτικών στόχων όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Από τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα αυτό και τις συναφείς διευκρινίσεις προκύπτει ότι οι εν λόγω τιμές αναφοράς αφορούν, για κάθε κράτος μέλος, «την εσωτερική παραγωγή» [από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας] το 1997, και, αφετέρου, το μέρος, ως ποσοστό, για τα έτη 1997 και 2010, αντιστοίχως, της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο «υπολογίζεται από την εσωτερική παραγωγή [της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας] διαιρούμενη διά της ακαθάριστης εσωτερικής καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας».
- 11 Η οδηγία 2001/77 ενσωματώθηκε στη Συμφωνία ΕΟΧ με την απόφαση 102/2005 της Μεικτής Επιτροπής του ΕΟΧ, της 8ης Ιουλίου 2005, η οποία τροποποιεί το παράρτημα IV (Ενέργεια) της Συμφωνίας ΕΟΧ (ΕΕ L 306, σ. 34). Η απόφαση άρχισε να ισχύει την 1η Σεπτεμβρίου 2006.

Η οδηγία 2003/54

12 Η οδηγία 2003/54 καταργήθηκε, από 3ης Μαρτίου 2011, με την οδηγία 2009/72/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/EK (ΕΕ L 211, σ. 55). Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας των σχετικών με τις διαφορές των κύριων δικών πραγματικών περιστατικών, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις της οδηγίας 2003/54.

13 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/54 όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, βάσει της θεσμικής τους οργάνωσης και τηρώντας δεόντως την αρχή της επικουρικότητας, ότι, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας οδηγίας, με σκοπό την επίτευξη μιας ανταγωνιστικής, ασφαλούς και περιβαλλοντικώς βιώσιμης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, και δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ αυτών των επιχειρήσεων όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους.»

14 Η οδηγία 2003/54 ενσωματώθηκε στη Συμφωνία ΕΟΧ με την απόφαση της Μεικτής Επιτροπής του ΕΟΧ 146/2005, της 2ας Δεκεμβρίου 2005, για την τροποποίηση του παραρτήματος IV (Ενέργεια) της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (ΕΕ 2006, L 53, σ. 43). Η απόφαση αυτή τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2007.

Το βελγικό δίκαιο

Το φλαμανδικό διάταγμα για την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

15 Το φλαμανδικό διάταγμα για την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (vlaams decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt), της 17ης Ιουλίου 2000 (*Belgisch Staatsblad*, 22 Σεπτεμβρίου 2000, σ. 32166, στο εξής: διάταγμα για την οργάνωση της ηλεκτρικής ενέργειας), αποσκοπούσε, μεταξύ άλλων, να διασφαλίσει την εφαρμογή των οδηγιών 2001/77 και 2003/54. Το εν λόγω διάταγμα θέσπιζε ένα καθεστώς στηριζέως της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (στο εξής: πράσινη ηλεκτρική ενέργεια). Το διάταγμα αυτό καταργήθηκε με διάταγμα της 8ης Μαΐου 2009.

16 Το άρθρο 2, σημείο 17, του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια όριζε ως «[πράσινο] πιστοποιητικό» «ένα μεταβιβάσιμο άυλο αγαθό από το οποίο προκύπτει ότι ένας παραγωγός παρήγαγε, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένου έτους, συγκεκριμένη ποσότητα πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, εκπεφρασμένη σε kWh».

17 Το άρθρο 22 του διατάγματος αυτού όριζε ότι, «[γ]ια την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια για την οποία ο παραγωγός αποδεικνύει ότι παρήχθη στη Φλαμανδική Περιφέρεια [...], η ρυθμιστική αρχή χορηγεί κατόπιν αιτήσεως του παραγωγού ένα πράσινο πιστοποιητικό ανά 1 000 kWh».

18 Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του εν λόγω διατάγματος όριζε ότι «[κ]άθε επιχειρηματίας που προμηθεύει ηλεκτρική ενέργεια σε τελικούς πελάτες συνδεδεμένους με το δίκτυο διανομής ή το δίκτυο μεταφοράς οφείλει κάθε έτος πριν από τις 31 Μαρτίου να καταθέτει στη ρυθμιστική αρχή τον αριθμό πράσινων πιστοποιητικών που καθορίζεται κατ' εφαρμογήν της § 2».

19 Από το άρθρο 23, παράγραφος 2, του διατάγματος αυτού προκύπτει ότι ο αριθμός των πράσινων πιστοποιητικών που πρέπει να κατατεθούν καθορίζεται, κατ' ουσίαν, πολλαπλασιάζοντας τη συνολική ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας την οποία παρήγαγε ο οικείος παραγωγός κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους με συντελεστή, για τα έτη 2005 έως 2009, καθορισθέντα σε 0,020, σε 0,025, σε 0,030, σε 0,0375 και σε 0,0450, αντιστοίχως.

- 20 Κατά το άρθρο 24 του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια, η *vlaamse regering* (Φλαμανδική Κυβέρνηση) «ορίζει τις λεπτομέρειες και τις διαδικασίες χορηγήσεως των πράσινων πιστοποιητικών και καθορίζει τα πιστοποιητικά που λαμβάνονται υπόψη για την εκπλήρωση της υποχρέωσης του άρθρου 23».
- 21 Το άρθρο 25 του διατάγματος αυτού όριζε ότι, «τηρουμένου του άρθρου 23, επιτρέπεται στη *vlaamse regering*, μετά από γνώμη της ρυθμιστικής αρχής, να δέχεται, λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη ίσων ή ισοδύναμων εγγυήσεων σχετικά με τη χορήγηση τέτοιων πιστοποιητικών, πιστοποιητικά για πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία δεν παρήχθη στη Φλαμανδική Περιφέρεια».
- 22 Το άρθρο 37, παράγραφος 2, του εν λόγω διατάγματος όριζε ότι το ποσό του διοικητικού προστίμου για παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 1, ανέρχεται από τις 31 Μαρτίου 2005 σε 125 ευρώ για κάθε μη κατατεθέν πιστοποιητικό.

Η απόφαση της *vlaamse regering* για την προαγωγή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

- 23 Η εφαρμογή του άρθρου 24 του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια διασφαλίστηκε με την απόφαση της *vlaamse regering* για την προαγωγή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (*besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen*), της 5ης Μαρτίου 2004 (*Belgisch Staatsblad*, 23 Μαρτίου 2004, σ. 16296, στο εξής: απόφαση της 5ης Μαρτίου 2004).
- 24 Η απόφαση της 5ης Μαρτίου 2004, ως είχε μετά τις επελθούσες με την απόφαση της *vlaamse regering* της 25ης Φεβρουαρίου 2005 (*Belgisch Staatsblad*, 8 Μαρτίου 2005, σ. 9490, στο εξής: απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2005) τροποποιήσεις, εφαρμοστέα στο πλαίσιο της υποθέσεως C-204/12, περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, το άρθρο 15, παράγραφος 1, το οποίο απαριθμούσε τις πηγές ενέργειας βάσει των οποίων μπορούσε να εκδοθεί για την παραχθείσα ηλεκτρική ενέργεια πράσινο πιστοποιητικό το οποίο δέχεται η VREG.
- 25 Η απόφαση της 5ης Μαρτίου 2004, ως είχε μετά τις επελθούσες με την απόφαση της *vlaamse regering* της 8ης Ιουλίου 2005 (*Belgisch Staatsblad*, 17 Φεβρουαρίου 2006, σ. 8515, στο εξής: απόφαση της 8ης Ιουλίου 2005) τροποποιήσεις, εφαρμοστέα στο πλαίσιο των υποθέσεων C-205/12 έως C-208/12, περιείχε, εξάλλου, τις ακόλουθες διατάξεις.
- 26 Η απόφαση αυτή όριζε την «εγγύηση προελεύσεως» ως «δικαιολογητικό προς απόδειξη του ότι η ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παρασχέθηκε σε τελικούς πελάτες προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας».
- 27 Το άρθρο 13 του εν λόγω διατάγματος όριζε:

«§ 1er. Τα στοιχεία που αφορούν τα χορηγηθέντα πράσινα πιστοποιητικά καταχωρίζονται σε κεντρική βάση δεδομένων της VREG. [...]

§ 2. Σε κάθε πράσινο πιστοποιητικό καταχωρίζονται τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

[...]

6° αν το πράσινο πιστοποιητικό μπορεί να γίνει δεκτό καθόσον πληροί τη σχετική με την κατάθεση πιστοποιητικών υποχρέωση, όπως αναφέρεται στο άρθρο 15·

[...]

§ 3. Η μνεία, την οποία αφορά η § 2, 6°, είναι:

1° “δύναται να γίνει δεκτό”, στην περίπτωση κατά την οποία το πράσινο πιστοποιητικό πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 15, § 1er [...]

2° “δεν δύναται να γίνει δεκτό”, στην περίπτωση που το πράσινο πιστοποιητικό δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 15, § 1er [...].

[...]».

28 Το άρθρο 15, παράγραφος 3, της ίδιας αυτής αποφάσεως προέβλεπε:

«[Τ]α πράσινα πιστοποιητικά που χρησιμοποιούνται ως εγγυήσεις προελεύσεως σύμφωνα με τις διατάξεις της ενότητας III, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της υποχρέωσης καταθέσεως πιστοποιητικών υπό την προϋπόθεση ότι φέρουν την προβλεπόμενη στο άρθρο 13, § 2, 6°, μνεία “δύναται να γίνει δεκτό”[...].».

29 Τα άρθρα 15bis και 15quater της εν λόγω αποφάσεως περιλαμβάνονταν στην ενότητα III αυτής, με τίτλο «Χρησιμοποίηση πράσινων πιστοποιητικών ως εγγυήσεως προελεύσεως». Τα άρθρα αυτά προέβλεπαν:

«Άρθρο 15 bis. § 1. Τα πράσινα πιστοποιητικά χρησιμοποιούνται ως εγγύηση προελεύσεως, όταν εμφανίζονται στο πλαίσιο πώλησεως σε τελικούς πελάτες ηλεκτρικής ενέργειας ως πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας.

[...]

Άρθρο 15 quater. § 1. Εγγύηση προελεύσεως από άλλη περιφέρεια ή άλλη χώρα δύναται να εισαχθεί στη Φλαμανδική Περιφέρεια προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως εγγύηση προελεύσεως [...]

[...]

§ 2. Όταν η εγγύηση προελεύσεως εισάγεται από άλλη περιφέρεια ή άλλη χώρα, τα δεδομένα στοιχεία της καταχωρίζονται στην κεντρική τράπεζα δεδομένων υπό τη μορφή πράσινου πιστοποιητικού με τις ακόλουθες μνείες:

1° “δεν δύναται να γίνει δεκτό”, [...]

[...]

Τα πράσινα πιστοποιητικά από άλλη περιφέρεια ή άλλη χώρα δύνανται να καταχωριστούν με τη μνεία “δύναται να γίνει δεκτό” στην περίπτωση που η Φλαμανδική Κυβέρνηση, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 25 [του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια], αποφασίσει να δεχθεί τα περί ων πρόκειται πιστοποιητικά.

Η καταχώριση αυτή διενεργείται κατόπιν διαβιβάσεως στη VREG, από την αρμόδια αρχή της άλλης περιφέρειας ή της άλλης χώρας, των αναγκαίων δεδομένων της εγγυήσεως προελεύσεως και αφότου η εγγύηση προελεύσεως κατέστη μη χρησιμοποιήσιμη στην άλλη χώρα ή περιφέρεια.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 30 Η Essent, ως προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας, είχε, κατά το άρθρο 23, παράγραφος 1, του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια, μεταξύ του 2003 και του 2009, την υποχρέωση να καταθέτει ετησίως στη VREG ορισμένο αριθμό πράσινων πιστοποιητικών (στο εξής: υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοστώσεως).
- 31 Για την εκπλήρωση της υποχρέωσης συμπληρώσεως ποσοστώσεως, η οποία έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι τις 31 Μαρτίου 2005, η Essent κατέθεσε, μεταξύ άλλων, στη VREG εγγυήσεις προελεύσεως πιστοποιούσες την παραγωγή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες και στη Νορβηγία, αντιστοίχως.
- 32 Θεωρώντας ότι, εφόσον η vlaamse regering δεν είχε λάβει κανένα μέτρο εφαρμογής του άρθρου 25 του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια, για την εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης συμπληρώσεως ποσοστώσεως μπορούσαν να γίνουν δεκτά μόνον τα πράσινα πιστοποιητικά τα οποία χορηγούνταν δυνάμει του διατάγματος αυτού σε παραγωγούς πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας εγκατεστημένους στη Φλαμανδική Περιφέρεια, η VREG, με την από 24 Μαΐου 2005 απόφαση, εκδοθείσα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 37, παράγραφος 2, του διατάγματος αυτού, επέβαλε στην Essent διοικητικό πρόστιμο ύψους 125 ευρώ για κάθε μη κατατεθέν πράσινο πιστοποιητικό, ήτοι, συνολικώς ποσό 542 125 ευρώ.
- 33 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, η Essent άσκησε ενώπιον του rechtbank van eerste aanleg te Brussel (πρωτοδικείου των Βρυξελλών, Βέλγιο) προσφυγή με σκοπό να κριθεί ότι η απόφαση αυτή δεν είναι σύννομη και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να επιβληθεί το οικείο πρόστιμο. Η Essent ζητεί να εκδοθεί κοινή απόφαση και ως προς τη Vlaams Gewest και τη Vlaamse Gemeenschap (υπόθεση C-204/12).
- 34 Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών, η VREG, με ανάλογη αιτιολογία, επέβαλε στην Essent πρόστιμα των οποίων το ύψος ανερχόταν στο ποσό των 234 750 ευρώ, με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, στο ποσό των 166 125 ευρώ, με απόφαση της 4ης Ιουλίου 2007, στο ποσό των 281 250 ευρώ και στο ποσό των 302 375 ευρώ, με δύο αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2009, η πρώτη για το έτος 2008 και η δεύτερη για το έτος 2009.
- 35 Οι αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 2006 και της 4ης Ιουλίου 2007 εκδόθηκαν μετά την άρνηση της VREG να λάβει υπόψη της εγγυήσεις προελεύσεως πιστοποιούσες την παραγωγή πράσινης ενέργειας στη Δανία (και/ή στη Σουηδία) καθώς και στη Νορβηγία, αντιστοίχως, και οι αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2009 εκδόθηκαν μετά την άρνηση της VREG να λάβει υπόψη της εγγυήσεις προελεύσεως πιστοποιούσες την παραγωγή πράσινης ενέργειας στη Νορβηγία.
- 36 Στις 16 Ιουλίου 2010, η Essent άσκησε ενώπιον του rechtbank van eerste aanleg te Brussel προσφυγές κατά των τεσσάρων αυτών αποφάσεων (υποθέσεις C-205/12 έως C-208/12).
- 37 Προς στήριξη καθεμιάς από τις πέντε προαναφερθείσες προσφυγές, η Essent προβάλλει έναν πρώτο λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από παράβαση των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 11 της Συμφωνίας ΕΟΧ.
- 38 Συναφώς, κατά το rechtbank van eerste aanleg te Brussel, καθόσον οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεούνται να αγοράζουν πράσινα πιστοποιητικά εκδιδόμενα από τη VREG, κωλύονται να καλύψουν μέρος των αναγκών τους σε πιστοποιητικά απευθυνόμενοι σε επιχειρηματίες εγκατεστημένους στην αλλοδαπή, οπότε, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται ότι προκύπτει μέτρο ισοδύναμο αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών τέτοιων πιστοποιητικών, κατά τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 11 της Συμφωνίας ΕΟΧ.

- 39 Εξάλλου, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, για την άμυνά της, η VREG προβάλλει ότι οι επίμαχες εγγυήσεις προελεύσεως στις υποθέσεις των οποίων έχει επιληφθεί δεν συνιστούν πράσινα πιστοποιητικά και, από το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 10 αυτής, προκύπτει ότι τέτοιου είδους εγγυήσεις δεν συνεπάγονται, μεταξύ άλλων, κανένα δικαίωμα συνδρομής των εθνικών μηχανισμών στηρίξεως της πράσινης ενέργειας.
- 40 Ο δεύτερος λόγος τον οποίο προβάλλει η Essent προς στήριξη των προσφυγών της αντλείται από προσβολή της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, η οποία κατοχυρώνεται στα άρθρα 18 ΣΛΕΕ, 4 της Συμφωνίας ΕΟΧ, 5 της οδηγίας 2001/77 και 3 της οδηγίας 2003/54. Όσον αφορά το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/54, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, με τις προσφυγές της, η Essent διατείνεται ότι από την παράγραφο 1 της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν κάνουν διακρίσεις στη θεσμική οργάνωση της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.
- 41 Επομένως, κατά την Essent, οι διάφορες προβληθείσες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν λαμβάνονται υπόψη καθόσον η επίμαχη εθνική ρύθμιση προστατεύει τους τοπικούς παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας και, ως εκ τούτου, εμποδίζει την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς και η VREG, αρνούμενη να λάβει υπόψη της τις εκδοθείσες σε άλλες χώρες εγγυήσεις προελεύσεως, αντιμετωπίζει διαφορετικά παρεμφερείς καταστάσεις.
- 42 Στο πλαίσιο αυτό, το rechtbank van eerste aanleg te Brussel αποφάσισε να αναστείλει τις διαδικασίες και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία έχουν ταυτόσημη διατύπωση σε καθεμία από τις πέντε υποθέσεις, των οποίων έχει επιληφθεί:
- «1) Είναι ένα εθνικό καθεστώς, όπως αυτό που περιλαμβάνεται στο [διάταγμα για την ηλεκτρική ενέργεια], το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή με [την απόφαση της Φλαμανδικής Κυβερνήσεως της 5ης Μαρτίου 2004], όπως τροποποιήθηκε με [την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2005] και με [την απόφαση της 8ης Ιουλίου 2005][η μνεία της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 2005 δεν περιλαμβάνεται στο υποβληθέν στην υπόθεση C-204/12 ερώτημα], κατά το οποίο:
- οι επιχειρηματίες που παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια στους συνδεδεμένους με το δίκτυο διανομής ή το δίκτυο μεταφοράς τελικούς πελάτες έχουν την υποχρέωση να καταθέτουν κάθε έτος στη ρυθμιστική αρχή ορισμένο αριθμό πράσινων πιστοποιητικών (άρθρο 23 του [διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια])·
 - στους επιχειρηματίες που παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια σε συνδεδεμένους με το δίκτυο διανομής ή το δίκτυο μεταφοράς τελικούς πελάτες επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο από τη [VREG] όταν έχουν καταθέσει ανεπαρκή αριθμό πράσινων πιστοποιητικών για να τηρηθεί μια υποχρεωτική ποσόστωση πράσινων πιστοποιητικών (άρθρο 37, παράγραφος 2, του [διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια])·
 - διευκρινίζεται ρητώς ότι οι προερχόμενες από άλλες χώρες εγγυήσεις προελεύσεως μπορούν να γίνουν δεκτές υπό ορισμένες προϋποθέσεις για την τήρηση της υποχρεωτικής ποσοστώσεως (άρθρο 15 quater, παράγραφος 2, της αποφάσεως [της 5ης Μαρτίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση της 8ης Ιουλίου 2005]) (η διευκρίνιση αυτή δεν περιλαμβάνεται στο ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση C-204/12)]·
 - η [VREG] δεν δύναται ή δεν θέλει να λάβει υπόψη εγγυήσεις προελεύσεως από τη Νορβηγία [και τις Κάτω Χώρες] [(διευκρίνιση σχετική μόνο με το ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση C-204/12)] [και τη Δανία] [(διευκρίνιση σχετική μόνο με το ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση C-205/12)] [και τη Δανία/Σουηδία] [(διευκρίνιση σχετική μόνο με το ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση C-206/12)], και τούτο ελλείψει εκτελεστικών μέτρων της vlaams regering, η οποία έχει αναγνωρίσει την ισότητα ή ισοδυναμία της καταθέσεως των πιστοποιητικών αυτών (άρθρο 25 του διατάγματος [για την ηλεκτρική ενέργεια] και [i] όσον αφορά την υπόθεση C-204/12] άρθρο 15, παράγραφος 1, της αποφάσεως [της 5ης Μαρτίου

2004, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2005], (ii) όσον αφορά τις υποθέσεις C-205/12 έως C-208/12], άρθρο 15 quater, παράγραφος 2, της αποφάσεως [της 5ης Μαρτίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση της 8ης Ιουλίου 2005]), χωρίς η [VREG] να έχει εξετάσει συγκεκριμένα αυτή την ισότητα ή ισοδυναμία·

- στην πράξη, καθ' όλη τη διάρκεια της ισχύος του διατάγματος [για την ηλεκτρική ενέργεια], ελήφθησαν υπόψη, στο πλαίσιο εξέτασης της τηρήσεως της υποχρεωτικής ποσοστώσεως, μόνο πιστοποιητικά για την παραγωγή πράσινης [ηλεκτρικής ενέργειας] στη Φλαμανδική Περιφέρεια ενώ οι επιχειρηματίες που παρείχαν ηλεκτρική ενέργεια στους συνδεδεμένους με το δίκτυο διανομής ή το δίκτυο μεταφοράς τελικούς πελάτες δεν είχαν καμία δυνατότητα να αποδείξουν ότι οι κατατεθείσες εγγυήσεις προελεύσεως [από άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η διευκρίνιση αυτή δεν περιλαμβάνεται στο ερώτημα που τέθηκε στην υπόθεση C-204/12)] πληρούσαν την προϋπόθεση υπάρξεως ίσων ή ισοδύναμων εγγυήσεων όσον αφορά τη χορήγηση των πιστοποιητικών αυτών,

συμβατό με τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 11 της Συμφωνίας ΕΟΧ και/ή τα άρθρα 36 ΣΛΕΕ και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ [(στις υποθέσεις C-207/12 και C-208/12, το ερώτημα αφορά μόνο τα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ)];

- 2) Είναι ένα εθνικό καθεστώς, όπως αυτό το οποίο αφορά [το πρώτο ερώτημα], συμβατό με το άρθρο 5 της οδηγίας [2001/77] [(στις υποθέσεις C-207/12 και C-208/12, το δεύτερο αυτό ερώτημα τίθεται μόνο “στο μέτρο που η εν λόγω διάταξη έχει σημασία για τον ΕΟΧ”)];
- 3) Είναι ένα εθνικό καθεστώς, όπως αυτό το οποίο αφορά το [πρώτο ερώτημα], συμβατό με την αρχή της ισότητας και με την απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ [(υποθέσεις C-204/12 έως C-206/12)], στο άρθρο 4 της Συμφωνίας ΕΟΧ [(υποθέσεις C-207/12 και C-208/12)] και στο άρθρο 3 της οδηγίας [2003/54] [(στις υποθέσεις C-207/12 και C-208/12, το ερώτημα αφορά το εν λόγω άρθρο 3 μόνο “στο μέτρο που η διάταξη αυτή έχει σημασία για τον ΕΟΧ”)];»

Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

- 43 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 2012 [διάταξη Essent Belgium (C-204/12 έως C-208/12, EU:C:2012:363)], οι υποθέσεις C-204/12 έως C-208/12 ενώθηκαν για τη διευκόλυνση της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας και για την έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 44 Κατόπιν της δημοσιεύσεως των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα η VREG, η Vlaams gewest και η Vlaamse Gemeenschap (στο εξής, από κοινού: VREG κ.λπ.), με δικόγραφο το οποίο κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Μαΐου 2013, ζήτησαν την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας προβάλλοντας, κατ' ουσίαν, ότι διάφορες διευκρινίσεις περί των πραγματικών περιστατικών ήσαν αναγκαίες προκειμένου το Δικαστήριο να είναι σε θέση να απαντήσει με σαφήνεια στα προδικαστικά ερωτήματα. Περαιτέρω, οι VREG κ.λπ. επιθυμούν να διατυπώσουν την άποψή τους ως προς το αν απαιτείται, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι απαγορεύει ρύθμιση όπως αυτή των κύριων δικών, να περιορισθούν τα διαχρονικά αποτελέσματα της εκδοθησόμενης αποφάσεως.
- 45 Η Essent, αφού έλαβε το από 16 Ιουλίου 2014 έγγραφο της Γραμματείας του Δικαστηρίου, το οποίο την πληροφορούσε ότι η εκδοθησόμενη στις παρούσες υποθέσεις απόφαση θα δημοσιευθεί στις 11 Σεπτεμβρίου 2014, με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία αυτή στις 28 Ιουλίου 2014, ζήτησε επίσης την επανάληψη της προφορικής φάσεως της διαδικασίας.

- 46 Με την αίτηση αυτή, η Essent προέβαλε κατ' ουσίαν ότι πρέπει να δοθεί στους διαδίκους η δυνατότητα να προβάλουν τις απόψεις τους ως προς ορισμένες εκτιμήσεις περιεχόμενες στην απόφαση Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037), δημοσιευθείσα την 1η Ιουλίου 2014. Η Essent τονίζει, συναφώς, ότι τόσο η πραγματική κατάσταση όσο και το νομικό πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή διαφέρουν από αυτά των παρουσών υποθέσεων.
- 47 Κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς, ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμα όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.
- 48 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, κρίνει ότι έχει στη διάθεσή του όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για να λάβει την απόφασή του. Εξάλλου, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στις αιτήσεις επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας δεν αναφέρεται κανένα νέο στοιχείο δυνάμενο να ασκήσει επιρροή επί της μέλλουσας να εκδοθεί αποφάσεως. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η απόφαση επί των παρουσών αποφάσεων δεν λαμβάνεται βάσει επιχειρημάτων ως προς τα οποία οι διάδικοι δεν έλαβαν θέση.
- 49 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού των ερωτημάτων

- 50 Κατά τις VREG κ.λπ. τα προδικαστικά ερωτήματα είναι अपαράδεκτα για δύο λόγους. Πρώτον, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της συμβατότητας του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης. Δεύτερον, τα ερωτήματα αυτά είναι αλυσιτελή για την επίλυση των διαφορών των κύριων δικών καθόσον στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο κακώς έκρινε ότι το άρθρο 25 του διατάγματος για την ηλεκτρική ενέργεια και το άρθρο 15 quater, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως της 5ης Μαρτίου 2004 προβλέπουν ότι δεν πρέπει να λαμβάνονται ενδεχομένως υπόψη μόνο τα πράσινα πιστοποιητικά από άλλες χώρες, αλλά και οι εγγυήσεις προελεύσεως άλλων χωρών.
- 51 Συναφώς, πρέπει ωστόσο να υπομνησθεί, αφενός, ότι, μολονότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, να αποφανθεί επί της συμβατότητας εθνικού μέτρου με το δίκαιο της Ένωσης, εντούτοις είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα απόμεινα του δικαίου της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία που μπορούν να του δώσουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει τη συμβατότητα αυτή στο πλαίσιο της υποθέσεως που εκδικάζει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Azienda Agro-Zootecnica Franchini και Eolica di Altamura, C-2/10, EU:C:2011:502, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Αφετέρου, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύει εθνικές διατάξεις, δεδομένου ότι στην πραγματικότητα μια τέτοια ερμηνεία εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Επίσης, το Δικαστήριο οφείλει, οσάκις αποφαινεται προδικαστικώς επί ερωτημάτων που του υποβάλλει εθνικό δικαστήριο, να περιορίζεται στην ερμηνεία του εθνικού δικαίου, όπως αυτή παρατίθεται από το οικείο δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση ČEZ, C-115/08, EU:C:2009:660, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 53 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της θεσπισθείσας με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας, αποτελεί έργο αποκλειστικώς του εθνικού δικαστηρίου, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται καταρχήν να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Carmen Media Group, EU:C:2010:505, σκέψη 76 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 55 Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, συναφώς, η ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το αιτούν δικαστήριο έχει προφανή σχέση με το αντικείμενο των διαφορών των κύριων δικών καθόσον αποσκοπεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι εν λόγω διατάξεις έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν την εφαρμογή των επίμαχων στις κύριες δίκες εσωτερικών διατάξεων, η οποία έγινε εν προκειμένω στην Essent και, επομένως, η ερμηνεία αυτή δύναται να ασκήσει επιρροή στην επίλυση των εν λόγω διαφορών.
- 56 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθούν οι προβληθείσες από τις VREG κ.λπ. αιτιάσεις και οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτές.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 57 Με το δεύτερο ερώτημα που πρέπει να εξεταστεί πρώτον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια περιφερειακή ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πιστοποιητικών σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται στο έδαφος της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένο αριθμό τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών συμβαλλομένων στη Συμφωνία ΕΟΧ.
- 58 Προκαταρκτικώς, και ως προς το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, στο συγκεκριμένο πλαίσιο των υποθέσεων C-207/12 και C-208/12, να διευκρινιστεί μέχρι ποιου βαθμού είναι λυσιτελές το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77 όσον αφορά τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), επισημάνθηκε στη σκέψη 11 της παρούσας αποφάσεως ότι η απόφαση 102/2005 η οποία ενσωμάτωσε την εν λόγω οδηγία στη Συμφωνία ΕΟΧ τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 2006. Υπό τις περιστάσεις αυτές, και λαμβανομένου υπόψη ότι οι δύο αυτές υποθέσεις αφορούν τις από 18 Μαΐου 2009 αποφάσεις της VREG σχετικά με πρόστιμα επιβληθέντα για τα έτη 2008 και 2009, θεωρείται ότι το εν λόγω άρθρο 5 έχει *ratione temporis* εφαρμογή στο πλαίσιο των υποθέσεων αυτών.

- 59 Όσον αφορά το ουσιαστικό περιεχόμενο του ίδιου αυτού άρθρου 5, υπενθυμίζεται ότι, κατ' ουσίαν, το αντικείμενο της εν λόγω διατάξεως, όπως προκύπτει από τον τίτλο της και την παράγραφο 1 αυτής, είναι η δυνατότητα πιστοποίησης της προελεύσεως της ηλεκτρικής ενέργειας με εγγύηση προελεύσεως.
- 60 Τα εθνικά καθεστώτα στηρίξεως μέσω των οποίων οι παραγωγοί πράσινης ενέργειας λαμβάνουν άμεσες ή έμμεσες ενισχύσεις και, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας 2001/77, μπορούν, όπως στην περίπτωση του καθεστώτος στηρίξεως των κύριων δικών, να προσφεύγουν στον μηχανισμό των πράσινων πιστοποιητικών, αποτελούν το αντικείμενο άλλης διατάξεως της εν λόγω οδηγίας, ήτοι του άρθρου 4 αυτής.
- 61 Ωστόσο, κανένα στοιχείο στο κείμενο των εν λόγω άρθρων 4 και 5 ή στις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας 2001/77 δεν υποδηλώνει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης σκοπούσε στη συσχέτιση των εγγυήσεων προελεύσεως και των εθνικών καθεστώτων στηρίξεως της παραγωγής πράσινης ενέργειας.
- 62 Κατ' αρχάς, πρέπει συναφώς να ληφθεί υπόψη, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 14 και 15 καθώς και το άρθρο 4 της οδηγίας 2001/77, ότι η οδηγία δεν σκοπεί στη θέσπιση ενός κοινοτικού πλαισίου περί των εθνικών καθεστώτων στηρίξεως, αλλά αποσκοπεί μάλλον στη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας των υφισταμένων καθεστώτων, ούτως ώστε να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, τούτο δε, έως ότου τεθεί, ενδεχομένως, σε λειτουργία ένα κοινοτικό πλαίσιο.
- 63 Στη συνέχεια, η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2001/77 διευκρινίζει ότι τα συστήματα εγγυήσεως προελεύσεως δεν συνεπάγονται αφ' εαυτά δικαίωμα συνδρομής των εθνικών μηχανισμών στηρίξεως που έχουν συσταθεί στα διάφορα κράτη μέλη. Συναφώς, και όσον αφορά ειδικότερα τους μηχανισμούς στηρίξεως οι οποίοι χρησιμοποιούν εμπορεύσιμα πράσινα πιστοποιητικά, η αιτιολογική σκέψη 11 της εν λόγω οδηγίας τονίζει ότι είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση των εγγυήσεων προελεύσεως και των εν λόγω πιστοποιητικών.
- 64 Όσον αφορά τον σκοπό των εγγυήσεων προελεύσεως, η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2001/77 τονίζει ότι οι εγγυήσεις αυτές είναι αναγκαίες προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας και να αυξηθεί η διαφάνεια κατά την επιλογή των καταναλωτών μεταξύ της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας και της παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας. Το άρθρο 5, παράγραφος 3, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι οι εγγυήσεις προελεύσεως επιτρέπουν στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας να αποδεικνύουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια την οποία πωλούν παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- 65 Εξάλλου, κατά την παράγραφο 4 του εν λόγω άρθρου 5, οι εγγυήσεις προελεύσεως θα πρέπει να αναγνωρίζονται αμοιβαία από τα κράτη μέλη, αποκλειστικά ως απόδειξη των στοιχείων που μνημονεύονται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου.
- 66 Ωστόσο, οι διευκρινίσεις, οι οποίες επαναλαμβάνονται στις σκέψεις 63 έως 65 της παρούσας αποφάσεως, επιβεβαιώνουν ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε την πρόθεση να επιβάλει στα κράτη μέλη τα οποία επέλεξαν ένα καθεστώς στηρίξεως στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται πράσινα πιστοποιητικά να επεκτείνουν την εφαρμογή του καθεστώτος αυτού στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψεις 53 και 54).
- 67 Τέλος, πρέπει να ληφθεί επίσης, συναφώς, υπόψη ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2001/77, σε συνδυασμό με το παράρτημα αυτής, τα κράτη μέλη πρέπει, μεταξύ άλλων, να καθορίζουν ενδεικτικούς εθνικούς στόχους μελλοντικής καταναλώσεως πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας λαμβάνοντας υπόψη, ως τιμές αναφοράς, αφενός, την «εσωτερική παραγωγή» πράσινης ενέργειας το 1997, και, αφετέρου, τη συμμετοχή, ως ποσοστό, για τα έτη 1997 και 2010,

αντιστοίχως, της πράσινης ενέργειας στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, η δε συμμετοχή αυτή υπολογίζεται με βάση την «εσωτερική παραγωγή» πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας διαιρούμενη διά της ακαθάριστης εσωτερικής καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας.

- 68 Επομένως, οι εθνικοί μηχανισμοί στηρίξεως των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας κατά το άρθρο 4 της οδηγίας 2001/77, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, καλούνται να συμβάλλουν στην υλοποίηση, εκ μέρους των κρατών μελών, των εν λόγω αντιστοιχων ενδεικτικών εθνικών στόχων, πρέπει κατ' αρχήν να ενισχύουν την εσωτερική παραγωγή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας αυτής τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι δεν απαιτείται από τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν την αγορά εγγυήσεως προελεύσεως από άλλα κράτη μέλη ή την αντίστοιχη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ως συμβολή στην εκπλήρωση της υποχρέωσης εθνικής ποσοστώσεως.
- 69 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πράσινων πιστοποιητικών, σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένο αριθμό τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του ΕΟΧ.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 70 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι οι υποθέσεις των κύριων δικών αφορούν αποφάσεις της VREG με τις οποίες, μεταξύ 15 Απριλίου 2005 και 28 Μαΐου 2009, επιβλήθηκαν διοικητικά πρόστιμα στην Essent με την αιτιολογία ότι η Essent δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις της για ετήσια κατάθεση πράσινων πιστοποιητικών. Υπό τις περιστάσεις αυτές, και λαμβανομένου υπόψη ότι η Συνθήκη της Λισσαβώνας τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, για να δοθεί απάντηση στο ζήτημα το οποίο τίθεται με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ αντί για τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ τα οποία αναφέρει ρητώς το αιτούν δικαστήριο.
- 71 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ καθώς και τα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια περιφερειακή ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πιστοποιητικών σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, ειδάλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένο αριθμό τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του ΕΟΧ.
- 72 Περαιτέρω, υπενθυμίζεται ότι τα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ έχουν σχεδόν ταυτόσημη διατύπωση με τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, οπότε, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι κανόνες αυτοί πρέπει να ερμηνεύονται με ενιαίο τρόπο (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις *Bellio F.lli*, C-286/02, EU:C:2004:212, σκέψεις 34 και 35, και *Επιτροπή κατά Πορτογαλίας*, C-265/06, EU:C:2008:210, σκέψη 30). Η ανάλυση η οποία ακολουθεί σχετικά με τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ πρέπει, συνεπώς, να νοηθεί ως έχουσα επίσης εφαρμογή *mutatis mutandis* στα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ.

Επί της υπάρξεως εμποδίου στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 73 Αφενός, οι VREG κ.λπ. και η Επιτροπή διατείνονται ότι οι εγγυήσεις προελεύσεως δεν συνιστούν εμπορεύματα κατά τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ. Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι εν λόγω εγγυήσεις αποσκοπούν μόνον στην πιστοποίηση του «πράσινου» χαρακτήρα της ηλεκτρικής ενέργειας την οποία αφορούν, οπότε αποτελούν απλώς παρεπόμενο της και όχι χωριστό εμπόρευμα.
- 74 Κατά τις VREG κ.λπ., το γεγονός ότι, στην πράξη, τέτοιου είδους εγγυήσεις αποτελούν ενίοτε αντικείμενο αυτοτελών εμπορικών συναλλαγών διαφορετικών από τις συναλλαγές που αφορούν την ηλεκτρική ενέργεια, δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τον παρεπόμενο αυτό χαρακτήρα. Ακόμα και στην περίπτωση αυτή, οι εν λόγω εγγυήσεις θα είχαν πράγματι ως μόνη λειτουργία να καθιστούν δυνατή την πώληση ορισμένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας σε πελάτη ως πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Εξάλλου, ο άυλος χαρακτήρας των εγγυήσεων προελεύσεως εμποδίζει επίσης τον χαρακτηρισμό τους ως «εμπορευμάτων», κατά το άρθρο 28 ΕΚ.
- 75 Αντιθέτως, η Essent φρονεί ότι, καθόσον οι εγγυήσεις προελεύσεως αποτελούν, επομένως, στην πράξη, το αντικείμενο εκχωρήσεων επ' ανταλλάγματι, πρέπει να θεωρηθούν ως εμπορεύματα.
- 76 Αφετέρου, η Essent και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι, ανεξαρτήτως του αν οι εγγυήσεις προελεύσεως πρέπει να χαρακτηριστούν ως εμπορεύματα κατά το άρθρο 28 ΕΚ, η ρύθμιση των κύριων δικών έχει, εν πάση περιπτώσει, ως αποτέλεσμα μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με περιορισμό στην εισαγωγή της καθεαυτής ηλεκτρικής ενέργειας.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 77 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 28 ΕΚ, απαγορεύοντας μεταξύ των κρατών μελών τα μέτρα ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό αποτελέσματος επί των εισαγωγών, περιλαμβάνει όλα τα εθνικά μέτρα που είναι ικανά να παρεμβάλουν εμπόδια άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά στο ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, σκέψη 5, και PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψη 69).
- 78 Πρώτον, όσον αφορά το ζήτημα αν οι εγγυήσεις προελεύσεως όπως αυτές των κύριων δικών μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «εμπορεύματα», κατά τα άρθρα 23 ΕΚ και 28 ΕΚ, και αν η ελεύθερη κυκλοφορία τους παρακωλύεται στην περίπτωση αυτή από καθεστώς στηρίξεως όπως αυτό των κύριων δικών, τονίζεται εκ προοιμίου ότι τέτοιου είδους εγγυήσεις συνιστούν μέσα των οποίων η ύπαρξη, το περιεχόμενο, η έκταση και οι λειτουργίες απορρέουν από την οδηγία 2001/77.
- 79 Συναφώς, από τις σκέψεις 63 έως 65 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, δυνάμει της οδηγίας αυτής, τέτοια μέσα έχουν ως σκοπό την παροχή στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας της δυνατότητας να αποδεικνύουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια την οποία πωλούν έχει παραχθεί από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τη διευκόλυνση του εμπορίου της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας και την αύξηση της διαφάνειας για την επιλογή του καταναλωτή μεταξύ της ενέργειας αυτής και της παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Εντούτοις, δεν συνεπάγονται, αφ' εαυτά, δικαίωμα απολαβής των εθνικών μηχανισμών στηρίξεως που έχουν συσταθεί στα διάφορα κράτη μέλη, και, συναφώς, οι εν λόγω εγγυήσεις προελεύσεως πρέπει να διακρίνονται από τα εμπορεύσιμα πράσινα πιστοποιητικά που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο των μηχανισμών αυτών.
- 80 Επομένως, αφενός, φαίνεται ότι οι εγγυήσεις προελεύσεως έχουν συσταθεί ως παρεπόμενο, κατ' αρχάς, της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας την οποία παράγει ένας παραγωγός, και, στη συνέχεια, της ηλεκτρικής ενέργειας την οποία πωλεί στους καταναλωτές ένας προμηθευτής. Αφετέρου, δεν προκύπτει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία τέτοιων μέσων μεταξύ των κρατών μελών, τουλάχιστον για

τους σκοπούς που εκ της φύσεώς τους εξυπηρετούν δυνάμει της οδηγίας 2001/77, παρακωλύεται από το γεγονός ότι εθνικό καθεστώς στηρίξεως της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο χρησιμοποιεί πράσινα πιστοποιητικά, δεν προβλέπει τον συνυπολογισμό τέτοιων μέσων.

- 81 Για να δοθεί απάντηση στο παρόν προδικαστικό ερώτημα, δεν είναι πάντως απαραίτητο να επιλυθούν οριστικώς τα ζητήματα τα οποία αφορά το πρώτο σκέλος της σκέψεως 78 της παρούσας αποφάσεως. Συγκεκριμένα, αρκεί η διαπίστωση ότι, ακόμα και αν υποθεθεί ότι οι εγγυήσεις προελεύσεως, όπως αυτές των κύριων δικών, πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούσες «εμπορεύματα», κατά τα άρθρα 23 ΕΚ και 28 ΕΚ, και ότι καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, συνιστά εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία τους, κατά την έννοια της δεύτερης από τις διατάξεις αυτές, εξακολουθεί, εν πάση περιπτώσει, να δικαιολογείται το εμπόδιο αυτό, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 89 έως 103 της παρούσας αποφάσεως.
- 82 Δεύτερον, όσον αφορά την ύπαρξη τυχόν εμποδίων στην εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, επισημαίνεται ότι, μολονότι η απόφαση παραπομπής δεν περιλαμβάνει στοιχεία περί του αν οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εγγυήσεις προελεύσεως τις οποίες απέκτησε η Essent αφορούσαν πραγματική αγορά και εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, μπορεί να υποθεθεί ότι πρόκειται περί αυτού.
- 83 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι η επίμαχη στις κύριες δίκες κανονιστική ρύθμιση είναι ικανή να εμποδίσει, τουλάχιστον εμμέσως και δυνητικώς, τις εισαγωγές πράσινης ιδίως ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη, τούτο δε για διαφόρους λόγους (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 67 έως 75).
- 84 Αφενός, από την εν λόγω κανονιστική ρύθμιση προκύπτει ότι οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, όπως η Essent, υποχρεούνται να κατέχουν, κατά την προβλεπόμενη λήξη της ετήσιας προθεσμίας, ορισμένη ποσότητα πράσινων πιστοποιητικών, προς εκπλήρωση της υποχρεώσεως συμπληρώσεως ποσοστώσεως την οποία υπέχουν και η οποία αποτελεί συνάρτηση της συνολικής ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας την οποία παραδίδουν ή καταναλώνουν.
- 85 Ωστόσο, μόνον τα πράσινα πιστοποιητικά που χορηγούνται δυνάμει της εν λόγω εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω προμηθευτές υποχρεούνται, κατά κανόνα, αναλόγως της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας την οποία εισάγουν, να αγοράζουν τέτοια πιστοποιητικά, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο. Επομένως, τέτοιου είδους ρύθμιση είναι δυνατό να εμποδίζει τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 69 και 70 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 86 Αφετέρου, το γεγονός ότι οι παραγωγοί πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας έχουν τη δυνατότητα να πωλούν τα πράσινα πιστοποιητικά τους μαζί με την ηλεκτρική ενέργεια που παράγουν φαίνεται να ευνοεί στην πράξη την ενδεχόμενη έναρξη διαπραγματεύσεων και τη σύναψη συμβατικών σχέσεων, ενίοτε μακροχρόνιων, σχετικών με την παράδοση εγχώριας ενέργειας από τέτοιους παραγωγούς προς τους προμηθευτές, δεδομένου ότι οι προμηθευτές αυτοί είναι πράγματι σε θέση να αποκτήσουν, κατά τον τρόπο αυτόν, συγχρόνως ηλεκτρική ενέργεια και τα πράσινα πιστοποιητικά τα οποία χρειάζονται για να εκπληρώσουν την υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοστώσεως την οποία υπέχουν.
- 87 Συνεπώς, και κατά το μέτρο αυτό, καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, έχει ως αποτέλεσμα, τουλάχιστον δυνητικώς, τον περιορισμό των εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 72 και 73 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 88 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι κανονιστική ρύθμιση, όπως αυτή των κύριων δικών, δύναται να εμποδίζει τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας, ειδικότερα πράσινης, από άλλα κράτη μέλη και συνιστά, συνεπώς, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό στην εισαγωγή, το

οποίο καταρχήν δεν συνάδει προς τις υποχρεώσεις του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες απορρέουν από το άρθρο 28 ΕΚ, εκτός αν η ρύθμιση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί της ενδεχόμενης δικαιολογήσεως της ρυθμίσεως

- 89 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική η οποία αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς δικαιολογείται ενδεχομένως από έναν από τους λόγους γενικού συμφέροντος που απαριθμούνται στο άρθρο 30 ΕΚ ή από επιτακτικές ανάγκες. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το εθνικό μέτρο πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να είναι ικανό να διασφαλίζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξή του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 76 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- Επί του σκοπού προωθήσεως της χρήσεως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- 90 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εθνικά μέτρα ικανά να εμποδίσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο είναι δυνατό, μεταξύ άλλων, να δικαιολογηθούν από επιτακτικούς λόγους που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 91 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, την οποία επιδιώκει να προωθήσει κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, είναι χρήσιμη για την προστασία του περιβάλλοντος στο μέτρο που συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, οι οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ των κυρίων αιτιών για τις κλιματικές αλλαγές τις οποίες η Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν αναλάβει την υποχρέωση να καταπολεμήσουν (βλ. απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 78 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 92 Συναφώς, και όπως διευκρινίζεται ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 3 της οδηγίας 2001/77, η αύξηση της χρήσεως αυτής, η οποία περιλαμβάνεται στην πρώτη θέση των προτεραιοτήτων της Ένωσης, συνιστά, μεταξύ άλλων, ένα από τα σημαντικά στοιχεία της δέσμης μέτρων που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς το πρωτόκολλο του Κυότο και την επιτάχυνση της υλοποίησης των σκοπών που αυτό τάσσει (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση IBV & Cie, C-195/12, EU:C:2013:598, σκέψη 56).
- 93 Όπως έχει ήδη επισημάνει το Δικαστήριο, μια τέτοια αύξηση σκοπεί επίσης στην προστασία της υγείας και της ζωής των προσώπων και των ζώων, καθώς και στην προφύλαξη των φυτών, λόγους γενικού συμφέροντος που απαριθμούνται στο άρθρο 30 ΕΚ (βλ. απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 80 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 94 Όπως τονίζεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/77, εθνικοί μηχανισμοί στηρίξεως της παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας μπορούν, επομένως, να συμβάλουν στην υλοποίηση των καθοριζόμενων στα άρθρα 6 ΕΚ και 174, παράγραφος 1, ΕΚ σκοπών (βλ., συναφώς, απόφαση IBV & Cie, EU:C:2013:598, σκέψη 59).
- 95 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι σκοπός προωθήσεως της χρήσεως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όπως ο επιδιωκόμενος με την επίμαχη στις κύριες δίκες κανονιστική ρύθμιση είναι δυνατό να δικαιολογήσει ενδεχόμενα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

– Επί της αναλογικότητας

- 96 Όπως υπομνήστηκε στη σκέψη 89 της παρούσας αποφάσεως, για να δικαιολογείται η εν λόγω ρύθμιση, πρέπει πάντως να πληροί τις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας, ήτοι να είναι πρόσφορη προς επίτευξη του θεμιτού σκοπού τον οποίο επιδιώκει και να είναι αναγκαία προς τούτο.
- 97 Συναφώς, και όσον αφορά, κατά πρώτον, το γεγονός ότι μόνον τα πράσινα πιστοποιητικά, τα οποία χορηγούνται δυνάμει της εν λόγω ρυθμίσεως για την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια που παρήχθη στο έδαφος της οικείας περιφέρειας και όχι οι εγγυήσεις προελεύσεως σχετικά με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια που παρήχθη σε άλλα κράτη μέλη, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκπλήρωση της υποχρεώσεως συμπληρώσεως ποσοτώσεως, πρέπει να γίνει δεκτό, μεταξύ άλλων, ότι, εφόσον το δίκαιο της Ένωσης δεν έχει εναρμονίσει τα εθνικά καθεστώτα στηρίξεως της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, ο αποκλεισμός αυτός μπορεί, αφ' εαυτός, να θεωρηθεί απαραίτητος για την επίτευξη του εν προκειμένω επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού για την προώθηση της αυξήσεως της χρησιμοποίησεως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 92 έως 94).
- 98 Πρώτον, το γεγονός ότι ένα εθνικό καθεστώς στηρίξεως έχει διαμορφωθεί κατά τρόπον ώστε να ευνοεί άμεσα την παραγωγή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας μάλλον και όχι απλώς και μόνον την κατανάλωσή της είναι δυνατό μεταξύ άλλων να εξηγηθεί λαμβανομένου υπόψη ότι ο πράσινος χαρακτήρας της ηλεκτρικής ενέργειας αφορά μόνον τον τρόπο παραγωγής της ενέργειας αυτής και ότι, ως εκ τούτου, οι περιβαλλοντικοί στόχοι που αφορούν τη μείωση των εκπομπών αερίου είναι δυνατό να επιδιωχθούν αποτελεσματικά κυρίως στο στάδιο της παραγωγής (βλ. απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 95).
- 99 Εξάλλου, είναι σημαντικό να υπομνησθεί ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Essent και, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 67 και 68 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει συναφώς από το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2001/77, σε συνδυασμό με το παράρτημά της, ότι ο νομοθέτης της Ένωσης επέβαλε στα διάφορα κράτη μέλη να καθορίσουν εθνικούς ενδεικτικούς στόχους για την εσωτερική παραγωγή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας.
- 100 Δεύτερον, και όσον αφορά το γεγονός ότι το επίμαχο στις κύριες δίκες καθεστώς στηρίξεως δεν έχει διαμορφωθεί κατά τρόπον ώστε να ευνοεί και την παραγωγή πράσινης ενέργειας που βρίσκεται στο έδαφος άλλων κρατών μελών, μεταξύ άλλων, μέσω συνυπολογισμού των σχετικών με την εν λόγω ηλεκτρική ενέργεια εγγυήσεων προελεύσεως, παρατηρείται ότι η αρχική κατάσταση, οι δυνατότητες αναπτύξεως των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το ενεργειακό μείγμα διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 98).
- 101 Περαιτέρω, και όπως επισήμανε ο νομοθέτης της Ένωσης στην αιτιολογική σκέψη 14 της οδηγίας 2001/77, η διασφάλιση της άρτιας λειτουργίας των μηχανισμών στηρίξεως των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε εθνικό επίπεδο αποτελεί σημαντικό μέσο εκπληρώσεως των επιδιωκόμενων από την εν λόγω οδηγία σκοπών (βλ., συναφώς, απόφαση IBV & Cie, EU:C:2013:598, σκέψη 57).
- 102 Ωστόσο, για τον σκοπό αυτό, πρέπει τα κράτη μέλη να είναι σε θέση να ελέγχουν τα αποτελέσματα και το κόστος των καθεστώτων αυτών με γνώμονα το δυναμικό τους, διατηρώντας συγχρόνως την εμπιστοσύνη των επενδυτών (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 99).
- 103 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, δεν προκύπτει ότι το γεγονός και μόνον ότι η εφαρμογή ενός καθεστώτος στηρίξεως στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται πράσινα πιστοποιητικά, όπως το επίμαχο στις κύριες δίκες, περιορίστηκε αποκλειστικώς και μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στην εθνική επικράτεια και δεν ελήφθησαν υπόψη οι εγγυήσεις προελεύσεως σχετικά με την

ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται σε άλλα κράτη μέλη για την εκπλήρωση της υποχρέωσης συμπληρώσεως ποσοτώσεως προσβάλλει την αρχή της αναλογικότητας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 104).

- 104 Κατά δεύτερον, πρέπει πάντως να εξετασθεί αν, λαμβανομένων υπόψη μαζί με τον προαναφερθέντα περιορισμό των λοιπών χαρακτηριστικών της επίμαχης στις κύριες δίκες ρυθμίσεως, τα οποία εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, συνάγεται ότι, θεωρουμένη στο σύνολό της, η ρύθμιση αυτή ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της αναλογικότητας.
- 105 Συναφώς, υπενθυμίζεται, συγκεκριμένα, ότι από την απόφαση παραπομπής προκύπτει ότι η ρύθμιση αυτή χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από την υποχρέωση που επιβάλλεται ετησίως στους προμηθευτές να κατέχουν και να καταθέτουν στην αρμόδια ρυθμιστική αρχή ορισμένη ποσότητα πράσινων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση των παραδόσεων τους, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο.
- 106 Επομένως, από την εν λόγω ρύθμιση προκύπτει ότι, σε περίπτωση εισαγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας από άλλα κράτη μέλη, η διάθεση στο εμπόριο ή η κατανάλωση της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας επιβάλλουν, γενικώς, στους οικείους προμηθευτές να αγοράζουν πράσινα πιστοποιητικά σε συνάρτηση με την ούτως εισαγόμενη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας.
- 107 Επί των διαφόρων αυτών ζητημάτων, επισημαίνεται, πρώτον, ότι ένα εθνικό καθεστώς στήριξης στο πλαίσιο του οποίου χρησιμοποιούνται πράσινα πιστοποιητικά, όπως το επίμαχο στις κύριες δίκες, σκοπεί, μεταξύ άλλων, στο να επιβαρύνει με το επιπλέον κόστος το οποίο συνεπάγεται η παραγωγή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας απευθείας την αγορά, δηλαδή τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας που υπέχουν υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως και, εν τέλει, τους καταναλωτές.
- 108 Προβαίνοντας στην επιλογή αυτή, το κράτος μέλος δεν υπερβαίνει το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο έχει στο πλαίσιο της επιδιώξεως του θεμιτού σκοπού της αυξήσεως της παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 109 και 110).
- 109 Δεύτερον, παρατηρείται ότι, αντιθέτως, επί παραδείγματι, προς τη στήριξη μιας επενδύσεως, αυτό το είδος καθεστώτος σκοπεί στη στήριξη της εκμεταλλεύσεως των εγκαταστάσεων παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, άπαξ αυτές τεθούν σε λειτουργία. Συναφώς, η υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως έχει μεταξύ άλλων ως προορισμό τη διασφάλιση στους παραγωγούς πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας ζητήσεως για τα πιστοποιητικά που τους έχουν χορηγηθεί και την κατά τον τρόπο αυτό διευκόλυνση της διαθέσεως της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας την οποία παράγουν σε υψηλότερη τιμή από την τιμή της αγοράς της συμβατικής ενέργειας.
- 110 Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση ότι το καθεστώς αυτό λειτουργεί ως κίνητρο για τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας εν γένει, ιδίως δε αυτών που έχουν τόσο την ιδιότητα του παραγωγού αφενός όσο και την ιδιότητα του προμηθευτή αφετέρου, προκειμένου να τους ωθήσει να αυξήσουν την παραγωγή τους πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, ούτε, επομένως, ότι είναι πρόσφορο για την επίτευξη του θεμιτού σκοπού που επιδιώκεται εν προκειμένω (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψεις 111 και 112).
- 111 Εντούτοις, επισημαίνεται, τρίτον, ότι η εύρυθμη λειτουργία ενός τέτοιου καθεστώτος απαιτεί, ως εκ της φύσεώς του, την ύπαρξη μηχανισμών της αγοράς ικανών να παράσχουν στους επιχειρηματίες οι οποίοι υπέχουν υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως και οι οποίοι δεν έχουν ακόμη τα απαιτούμενα πιστοποιητικά προς εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης τη δυνατότητα να προμηθευτούν πιστοποιητικά κατά τρόπο αποτελεσματικό και υπό δίκαιους όρους (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 113).

- 112 Επομένως, επιβάλλεται η δημιουργία μηχανισμών για τη δημιουργία μιας πραγματικής αγοράς πράσινων πιστοποιητικών στην οποία η προσφορά και η ζήτηση είναι όντως δυνατό να συναντηθούν και να τείνουν προς εξισορρόπηση, οπότε οι ενδιαφερόμενοι προμηθευτές έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προμηθεύονται πιστοποιητικά υπό δίκαιους όρους (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 114).
- 113 Όσον αφορά το γεγονός ότι οι προμηθευτές οι οποίοι δεν εκπληρώνουν την υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως την οποία υπέχουν, όπως η Essent στις υποθέσεις των κύριων δικών, υποχρεώνονται να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, επισημαίνονται τα ακόλουθα.
- 114 Μολονότι η επιβολή ενός τέτοιου προστίμου μπορεί να θεωρηθεί αναγκαία ως κίνητρο, αφενός, προς τους παραγωγούς προκειμένου να αυξήσουν την παραγωγή τους πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας και, αφετέρου, προς τους επιχειρηματίες που υπόκεινται σε υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως προκειμένου να προβούν πράγματι στην απόκτηση των απαιτούμενων πιστοποιητικών, παρά ταύτα πρέπει και πάλι η διαδικασία καθορισμού και το ποσό του προστίμου αυτού να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου για ένα τέτοιο κίνητρο και να αποφεύγεται μεταξύ άλλων, συναφώς, η επιβολή υπερβολικά μεγάλης κυρώσεως στους οικείους επιχειρηματίες (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 116). Απόκειται, ενδεχομένως, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν πρόκειται περί αυτού όσον αφορά τα επίμαχα στις υποθέσεις των κύριων δικών διοικητικά πρόστιμα.
- 115 Τέλος, επισημαίνεται, τέταρτον, ότι, καθόσον υφίσταται αγορά πράσινων πιστοποιητικών η οποία πληροί τις προϋποθέσεις των σκέψεων 111 και 112 της παρούσας αποφάσεως, στην οποία οι προμηθευτές οι οποίοι έχουν εισαγάγει ηλεκτρική ενέργεια προελεύσεως άλλων κρατών μελών δύνανται να προμηθευτούν πράσινα πιστοποιητικά κατά τρόπο αποτελεσματικό και υπό δίκαιους όρους, το γεγονός ότι οι παραγωγοί πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθούν ενδεχομένως να έχουν τη δυνατότητα να πωλούν στους προμηθευτές οι οποίοι υπέχουν υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοτώσεως ηλεκτρική ενέργεια και πιστοποιητικά από κοινού δεν συνεπάγεται ότι οι πρακτικές λεπτομέρειες του καθεστώτος ποσοτώσεων βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού της αυξήσεως της παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι εξακολουθεί να υφίσταται μια τέτοια δυνατότητα προφανώς λειτουργεί ως επιπλέον κίνητρο για τους παραγωγούς προκειμένου να αυξήσουν την παραγωγή τους πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας (βλ., συναφώς, απόφαση Ålands Vindkraft, EU:C:2014:2037, σκέψη 118).
- 116 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ καθώς και τα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας ΕΟΧ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια περιφερειακή ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πιστοποιητικών σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένη ποσότητα τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του ΕΟΧ, υπό την προϋπόθεση ότι:
- θα θεσπισθούν μηχανισμοί για τη δημιουργία μιας πραγματικής αγοράς πιστοποιητικών στην οποία η προσφορά και η ζήτηση είναι όντως δυνατό να συναντηθούν και να τείνουν προς εξισορρόπηση, οπότε οι ενδιαφερόμενοι προμηθευτές έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προμηθεύονται πιστοποιητικά κατά τρόπο αποτελεσματικό και υπό δίκαιους όρους·

— η διαδικασία καθορισμού και το ποσό του διοικητικού προστίμου, που πρέπει να καταβάλουν οι προμηθευτές οι οποίοι δεν έχουν εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή, να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου ώστε να αποτελούν κίνητρο για τους παραγωγούς να αυξάνουν πράγματι την παραγωγή τους πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας και τους προμηθευτές που υπέχουν την εν λόγω υποχρέωση να αποκτούν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, και να αποφεύγεται μεταξύ άλλων η επιβολή υπερβολικά μεγάλης κυρώσεως στους οικείους προμηθευτές.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 117 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στα άρθρα 18 ΣΛΕΕ, 4 της Συμφωνίας ΕΟΧ και 3 της οδηγίας 2003/54, αντιστοίχως, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια περιφερειακή ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πιστοποιητικών σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένη ποσότητα τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσοστώση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του ΕΟΧ.
- 118 Κατ' αρχάς, το άρθρο 18 ΣΛΕΕ ορίζει ότι, εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.
- 119 Επισημαίνεται ότι, με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει τίνι τρόπω καθεστώς, όπως αυτό των κύριων δικών, μπορεί να συνεπάγεται διαφορετική μεταχείριση συνιστώσα δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας ούτε τίνι τρόπω η διαφορετική αυτή μεταχείριση μπορεί, ενδεχομένως, να διακριθεί από αυτήν που αφορά τις εγγυήσεις προελεύσεως και την εισαγόμενη από άλλα κράτη μέλη ηλεκτρική ενέργεια, που αποτελεί ήδη το αντικείμενο του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.
- 120 Όσον αφορά τις υποθέσεις των κύριων δικών, υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι η Essent αμφισβητεί το γεγονός ότι δεν είναι σε θέση, ως προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας, να χρησιμοποιήσει εγγυήσεις προελεύσεως από άλλα κράτη μέλη της Ένωσης και του ΕΟΧ για την εκπλήρωση της υποχρέωσης συμπληρώσεως της ποσοστώσεως την οποία υπέχει δυνάμει της επίμαχης στις κύριες δίκες εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως.
- 121 Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση, συναφώς, ότι η επίμαχη στις κύριες δίκες υποχρέωση συμπληρώσεως ποσοστώσεως έχει εφαρμογή σε όλους τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίοι ασκούν δραστηριότητες στη Φλαμανδική Περιφέρεια, ανεξαρτήτως, εξάλλου, της ιθαγενείας τους. Ομοίως, το γεγονός ότι οι εν λόγω προμηθευτές δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν εγγυήσεις προελεύσεως αντί των πράσινων πιστοποιητικών αφορά το σύνολο των προμηθευτών αυτών, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας τους.
- 122 Όσον αφορά τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας, πέραν του ότι δεν είναι οι αποδέκτες της υποχρέωσης συμπληρώσεως ποσοστώσεως, υπενθυμίζεται ότι το γεγονός ότι η ηλεκτρική ενέργεια την οποία παράγουν οι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη παραγωγοί μπορεί επίσης να αποτελέσει το αντικείμενο διαφορετικής μεταχείρισεως και να παρακωλυθεί η εισαγωγή της στη Φλαμανδική Περιφέρεια εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 34 ΣΛΕΕ και, βάσει αυτού, έχει ήδη πλήρως αναλυθεί υπό το πρίσμα της εν λόγω διατάξεως, στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου ερωτήματος.

- 123 Στη συνέχεια, και όσον αφορά το άρθρο 4 της Συμφωνίας ΕΟΧ, το οποίο έχει σχεδόν ταυτόσημη διατύπωση με το άρθρο 18 ΣΛΕΕ, από την παρατεθείσα στη σκέψη 72 της παρούσας αποφάσεως νομολογία προκύπτει ότι ισχύει παρεμφερής ανάλυση με αυτή που διεξήχθη ως προς το άρθρο 18, οπότε δεν προκύπτει γιατί το εν λόγω άρθρο 4 μπορεί να εφαρμοστεί επί καταστάσεων όπως αυτές των διαφορών των κύριων δικών.
- 124 Τέλος, ως προς το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/54, και όσον αφορά, κατά πρώτον, το ζήτημα το οποίο τίθεται με το τρίτο ερώτημα που υποβλήθηκε στις υποθέσεις C-207/12 και C-208/12 για να διευκρινιστεί σε ποιο βαθμό η εν λόγω διάταξη είναι κρίσιμη όσον αφορά τον ΕΟΧ, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως, η απόφαση 146/2005 που ενσωμάτωσε την εν λόγω οδηγία στη Συμφωνία ΕΟΧ τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2007. Υπό τις περιστάσεις αυτές, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι δύο αυτές υποθέσεις αφορούν τις από 18 Μαΐου 2009 αποφάσεις της VREG σχετικά με πρόστιμα επιβληθέντα για τα έτη 2008 και 2009, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 3 έχει *ratione temporis* εφαρμογή στο πλαίσιο των εν λόγω αποφάσεων.
- 125 Κατά δεύτερον, επισημαίνεται ότι, καίτοι το υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα αναφέρεται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2003/54, από τη διευκρίνιση που γίνεται στην απόφαση περί παραπομπής, όπως αυτή παρατίθεται στο δεύτερο σκέλος της σκέψεως 40 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι το ερώτημα αυτό πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι αφορά την παράγραφο 1 της εν λόγω διατάξεως.
- 126 Κατά τρίτον, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/54 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη μέλη δεν κάνουν διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους.
- 127 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο δεν παρέχει πάντως καμία διευκρίνιση όσον αφορά κάποιο στοιχείο το οποίο, κατά την άποψή της, θα μπορούσε, στο πλαίσιο των υπό κρίση υποθέσεων, να συνιστά δυσμενή διάκριση κατά τη διάταξη αυτή.
- 128 Εντούτοις, υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, επιβάλλεται το αιτούν δικαστήριο να αναφέρει επακριβώς τους λόγους για τους οποίους έχει αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και κρίνει αναγκαία την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος ενώπιον του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη BVBA De Backer, C-234/05, EU:C:2005:662, σκέψη 9 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 129 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο στοιχεία πέραν αυτών που προκύπτουν ήδη από τις σκέψεις 120 και 121 της παρούσας αποφάσεως, δηλαδή ότι δεν προκύπτει τίνι τρόπω η Essent, στο πλαίσιο των υποθέσεων των κύριων δικών, αποτέλεσε το αντικείμενο διακρίσεως όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις της ως προμηθευτή στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- 130 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στα άρθρα 18 ΣΛΕΕ, 4 της Συμφωνίας ΕΟΧ και 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/54, αντιστοίχως, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια περιφερειακή ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πιστοποιητικών σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένη ποσότητα τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους ηλεκτρικής ενέργειας στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του ΕΟΧ.

Επί των δικαστικών εξόδων

¹³¹ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό των κύριων δικών, το οποίο προβλέπει τη χορήγηση, από την αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή, εμπορεύσιμων πράσινων πιστοποιητικών, σε συνάρτηση με την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται επί του εδάφους της οικείας περιφέρειας και επιβάλλει στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας την υποχρέωση να καταθέτουν, ετησίως, στην εν λόγω αρχή, διότι άλλως θα υποχρεωθούν να καταβάλουν διοικητικό πρόστιμο, ορισμένο αριθμό τέτοιων πιστοποιητικών αντιστοιχούντων σε ποσόστωση του συνόλου των παραδόσεων τους στην περιφέρεια αυτή, χωρίς οι εν λόγω προμηθευτές να μπορούν να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή χρησιμοποιώντας εγγυήσεις προελεύσεως άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τρίτων κρατών μελών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.
- 2) Τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ καθώς και τα άρθρα 11 και 13 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως, όπως αυτό το οποίο περιγράφεται στο σημείο 1 του παρόντος διατακτικού, υπό την προϋπόθεση ότι:
 - θα θεσπισθούν μηχανισμοί για τη δημιουργία μιας πραγματικής αγοράς πιστοποιητικών στην οποία η προσφορά και η ζήτηση είναι όντως δυνατό να συναντηθούν και να τείνουν προς εξισορρόπηση, οπότε οι ενδιαφερόμενοι προμηθευτές έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προμηθεύονται πιστοποιητικά κατά τρόπο αποτελεσματικό και υπό δίκαιους όρους·
 - η διαδικασία καθορισμού και το ποσό του διοικητικού προστίμου, που πρέπει να καταβάλουν οι προμηθευτές οι οποίοι δεν έχουν εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή, να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου μέτρου ώστε να αποτελούν κίνητρο για τους παραγωγούς να αυξάνουν πράγματι την παραγωγή τους πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας και τους προμηθευτές που υπέχουν την εν λόγω υποχρέωση να αποκτούν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, και να αποφεύγεται μεταξύ άλλων, η επιβολή υπερβολικά μεγάλης κυρώσεως στους οικείους επιχειρηματίες.
- 3) Οι κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, στο άρθρο 4 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992, και στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ, αντιστοίχως, δεν αντιτίθενται σε εθνικό καθεστώς στηρίξεως όπως αυτό το οποίο περιγράφεται στο σημείο 1 του παρόντος διατακτικού.

(υπογραφές)